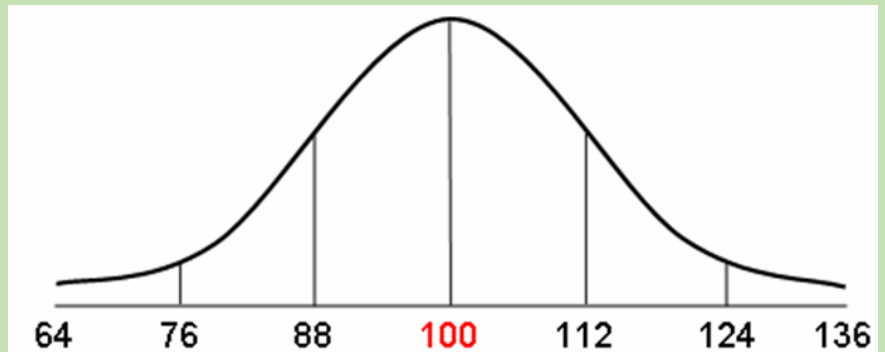

- Pomoć u tumačenju uzgojnih vrijednosti u simentalskoj-Fleckvieh pasmini -

Uzgojne vrijednosti (UV) se iskazuju u brojkama. Puno je osobina koje se prate i za koje se izračunavaju uzgojne vrijednosti. Neke su jako važne, a neke malo manje važne – većina ih se računski kombinira u indekse po kojima se uzgojne životinje uspoređuju. Za potpuno razumijevanje i suvislo tumačenje uzgojnih vrijednosti i indeksa - „tih silnih brojki“ – potrebno je dosta iskustva, kontinuiteta u praćenju i svakako pomoći stručnjaka – praktičara s bogatim iskustvom. Jedna od najboljih, dokazani stručnjak Andrea Hefner, voditeljica uzgoja najvećeg europskog simentalskog centra BVN (Neustadt/Aisch) sažela je svoja razmišljanja i preporuke uzgajateljima na 2 lista – evo prijevoda:

ŠTO NAM GOVORE UZGOJNE VRIJEDNOSTI ?

To pitanje postavljaju mnogi uzgajatelji. „Putice 100 - to je super, ako ima 99, ne mogu toga bika koristiti !“, kaže jedan. Među nekim uzgajateljima vlada mišljenje da bikove s indeksima za npr. protok mlijeka, somatske stanice ili težinu teljenja ispod 100 ne treba koristiti ili da indeksi osobina eksterijera na dijagramu moraju baš svi „ići u desno“ i još štošta. Stoga koristim priliku pomoći vam u realističnijem tumačenju uzgojnih vrijednosti.

ANDREA HEFNER dipl.ing.agr. - ogromno praktično iskustvo i rezultati – vrijedi pročitati svima razumljive preporuke

OSNOVNO

Uzgojna vrijednost ili indeks 100 predstavlja uvijek aktualni prosjek ukupne populacije. Za svako svojstvo 12 bodova je jedna standardna devijacija (odstupanje od prosjeka).

- Razmišljajte u kategorijama ! Osjetniju razliku unutar pojedinog svojstva čini 1 standardna devijacija (12 bodova)
- Uzmite u obzir stalno prilagođavanje / preračunavanje baze usporedbe s obzirom na uzgojni napredak (u odnosu na aktualno godišće, stariji bikovi gube godišnje prosječno 2,5 boda u GZW-u, a i za sva pojedinačna svojstva baza usporedbe se stalno preračunava)
- Vodite računa o pouzdanosti bikova: stariji bikovi imaju (u odnosu na najnovije mlade bikove 2017. godišća) već više preračunavanja UV iza sebe. Dakle, primjerice najbolje rangirani progeno testirani bik Waban s GZW 142 usporediv je s mladim bikom 2018. godišće koji ima GZW 152 – takvom mladom biku realno je predviđati GZW 142 kad dobije progene testove.

POJEDINAČNE UZGOJNE VRIJEDNOSTI I INDEKSI

GZW – bikovi s ≥ 2 standardne devijacije iznad prosjeka ($GZW \geq 124$) su apsolutno vrhunski u simentalskoj-Fleckvieh populaciji

FW - UV za meso – cilj je koristiti bikove uravnoteženih UV za dnevni prirast, randman i klase polovica (bikovi ispod FW 94 koriste se u BVN-u samo iznimno, ako su iz rijetke linije)

UV mlijeko (kg) – iznad +700 kg - bikovi odlično popravljaju mliječnost; od +250 do +700 – ima jako puno izvrsnih, univerzalnih, kompletnih bikova koji daju odlične kćeri bez problema

DUGOVJEČNOST – 12 bodova znači u prosjeku 3 mjeseca dulji (ili kraći) proizvodni vijek

Plodnost bika – ta vrijednost nije uzgojna vrijednost – nije ničime korigirana (sezona itd.) – dugogodišnje iskustvo kaže: ne pravite razliku među bikovima ako su unutar raspona -3 do +3 %
PROTOK MLIJEKA - nužno balansirano sparivanje – za područje BVN-a UV 100 (prosjeak) znači protok mlijeka prvotelki od 2,20 L/min. - naši bikovi s UV 84-99 dat će protok kod prvotelki od 1,95-2,20 L/min; UV protoka mlijeka iznad 118 - također budite oprezni !

TEŽINA TELJENJA (ZA BIKA) – prosjeak teljenja junica: oko 10% je zbroj učestalosti veterinarske pomoći + postotka mrtvo-oteljene teladi – raspon indeksa 124 – 76 znači 7 – 14% problema kod teljenja junica; ne postoji bik s 0% problema kod teljenja njegove teladi – i krava i uvjeti držanja imaju utjecaj ! Molim vas koristite veći broj bikova za osjemenjivanje junica – ne oslanjajte se samo na jednoga.

TEŽINA TELJENJA (ZA KĆERI BIKA) – preporučljive UV iznad 94

OSOBI NE VANJŠTINE - EKSTERIJERA

7 osobina je s optimalnim vrijednostima – kažu uzgojni ciljevi !

OKVIR – okvir 100 opisuje prosječnu prvotelku s visinom križa od 144,1 cm (odrasla krava cca. 146 cm); okvir 88 znači u prosjeku 1 cm niža krava; problematične su prevelike krave !

POLOŽAJ ZDJELICE - optimalno 97-103; spuštene zdjelice su funkcionalnije !

KUT SKOČNOG ZGLOBA - optimalno 90-96, ali uvijek **balansirano sparujte !**

PUTICE / VISINA PAPAKA - putice s UV 97 su prosječne kao i sa 103; ako je potrebno značajno poboljšanje, koristite bikove s UV 106 i više!

DULJINA PREDNJEG I STRAŽNJEG VIMENA - nije presudno - cilj je malo funkcionalno vime

DUBINA VIMENA - cilj je dugoročno održivo čvrsto nošenje vimena; UV >94 je dovoljna jer su zadnjih godina vimena sve čvršće nošena, tj. UV 100 je više nego prije 5 godina

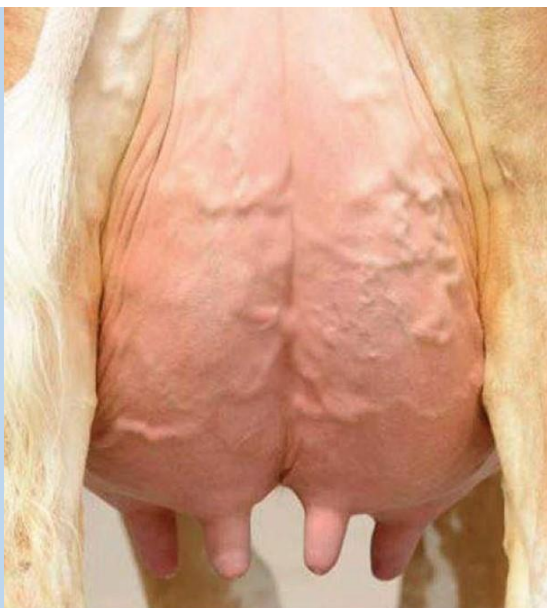
DULJINA SISA - bikovi s UV od 88-112 daju u prosjeku poželjnu duljinu sisa od 4,5-5,3 cm

DEBLJINA SISA - bikovi s UV od 88-112 daju u prosjeku poželjnu debljinu sisa od 2,0-2,8 cm

POLOŽAJ PREDNJIH SISA - preporuka: UV >94 nema problema

SMJER ZADNJIH SISA – preporuka: ekstreme u oba smjera samo ciljano sparivati; UV 88 znači smjer kazaljki na satu kao u pola šest i pola sedam; često se traži ispravljanje sljubljenih sisa koje su problem kod robotske mužnje

ČISTOĆA VIMENA – UV 100 za bika znači 88% čistih vimena kod njegovih kćeri (bez prisisaka)

Sise i mužnja – 5 svojstava koja nemaju ekonomsku težinu u GZW-indeksu, ali su u svakodnevnoj praksi izuzetno važna

BOJA – simentalac – Fleckvieh ima puno različitih boja: značajne linije s odličnim UV za meso, kao što su Winnipeg, Manitoba, Randy i njihovi potomci „donose“ obojenosti na glavama ! Puno bikova novije generacije uzgojeno je uz pomoć bikovskih očeva kao što su Rau, Manton, Waldbrand ili Wille, tako da se pojavnost boje na glavama neće smanjivati. Crveni holstein se već dugo ne koristi u križanju! Tovljačima je to neophodno stalno dokazivati (putem uzgojnih i proizvođačkih organizacija). Uzgajati „na boju“ nema nikakvog smisla !

Boja ?! - previše se povezuje s utjecajem holsteina, koji je danas minimalan
HURLY - TOP bik – GZW 139 (95%), ext. 105-103-110-113 (97%)
donosi preko 50% „naočala“ i redovito daje **najbolje bikove** na liniji klanja !

.....
Andrea Hefner dipl.ing.agr.

Svim našim uzgajateljima, osjemenjivačima i ostalima kojima dođu u ruke „brojke vezane na uzgojne vrijednosti“, a nisu sigurni kako ih protumačiti, na raspolaganju su pojedini stručnjaci Hrvatske poljoprivredne agencije, Savjetodavne službe i centara za reprodukciju, ali itekako i neki uzgajatelji koji imaju dugogodišnje iskustvo i kontinuitet u „praćenju simentalske genetike“. Dobar dio njih aktivno sudjeluje u radu Odbora za uzgoj i preporuke bikova HUSima – imajte povjerenja, taj odbor radi za vas.

BALANSIRANO CILJANO SPARIVANJE

To je termin koji se stalno naglašava u struci i praktičnom uzgoju – ističe ga u prethodnom tekstu i Andrea. Uzgoj je kontinuirano sparivanje, kombiniranje krava s bikovima kroz generacije - zapravo u najvećoj mjeri stalno „pretapanje“ stada (plotkinja) novim generacijama bikova.

Početak službenih preporuka za korištenje bikova u našoj udruzi i savezu datira još iz 2005. godine – sjetimo se pojave prvih vrhunskih bikova za širu upotrebu: WEINOLD i DIONIS, pa onda RESS, RUMBA, WAL pa VANSTEIN, EILIG, HUMID, ... Od tada je u stajama uzgajatelja koji su slijedili preporuke uzgojeno već i 3 i 4 generacije novih plotkinja, krava i junica, odličnih, vrhunskih pedigreea, ali i proizvodnih rezultata i u mlijeku i u mesu. Došli su vremenom i sjajni rezultati u uzgoju mladih bikova (genotipizacija). No, nema tu kraja, uzgoj ide dalje – ciljano, pametno, balansirano sparivanje kontinuirani je posao kroz generacije.

Dobro poznavanje vlastitog stada, svake pojedine plotkinje i familija krava, temelj je uspješnog ciljanog sparivanja i najsigurnijeg napretka. Pedigre plotkinja i karakteristike bikova koji ga čine presudni su u odluci s kojim novim bikom spariti koju kravu ili junicu, odnosno grupe kćeri od istih očeva. Na primjer, brojne MANIGO-ve kćeri u našim stadima dobro je osjemenjivati trenutno najbolje rangiranim bikom po GZW-u WABAN-om. Ili u stadima krava dojilja, naš novi mladi bik MASIV Pp odlično paše na brojne WARBERG-ove, VINCENZO-ve ili RAUL-ove kćeri.

Nema savršene krave, junice, a niti bika. U sparivanju se nastoji zadržati, učvrstiti dobre osobine i poboljšati nedostatke pa je neophodno imati pouzdane podatke o vrlinama i nedostacima bikova koji čine pedigree plotkinja i naravno bikova kojima se one pripuštaju. Zato objavljujemo listu svih do sada preporučivanih bikova (njih 170 u 13 godina), poslaganih abecednim redom, sa crvenom bojom označenim nedostacima („slabijim točkama“) o kojima primarno treba voditi računa kod sparivanja – primjerice WABAN-ov indeks za noge 90 (označen crveno) „može ispasti dobro“ ako ide na kćeri bikova jako dobrih indeksa za noge, među kojima je najbolji MANIGO – noge 136. Dok recimo također vrhunski bik HURLY nije nikako preporučljiv za MANIGO-ve kćeri jer obadva imaju isti indeks „u crvenom“ – protok mlijeka 81 i 87 – pa lako možemo dobiti, od vrhunskih dva bika, potomke - kćeri koji se jako teško, sporo doje.

Za ciljano sparivanje razvijeni su odlični kompjuterski programi, koji daju velike mogućnosti, ponajprije preciznost i brzinu, no, i za „ručno“ i za kompjutersko sparivanje osnovica su pouzdani, poznati podaci o bikovima u pedigreeima svih plotkinja u stadu. Veliki iskorak napraviti ćete već kad počnete više razmišljati o tome koji bik paše na čije kćeri, ...